

شهر مذهبی «لین شیا»^۱ (مکه کوچک) در چین

محمدجواد امیدوارنیا^۲

شهر «لین شیا» در استان «گانسو» در شمال غربی چین از دورانهای کهن بخاطر قرار داشتن بر سر راههای اصلی ابریشم میعادگاه ادیان و افکار مختلف از جمله اسلام بوده و بتدریج از عصر سلسله «یوآن» (مغول) به صورت یکی از کانونهای اصلی انتشار اندیشه اسلامی در چین درآمده و بخاطر تقدسی که یافته، «مکه کوچک» نام گرفته است. در دو دهه اخیر همزمان با اتخاذ سیاستهای آزادمنشانه اقتصادی در چین، شهر لین شیا نیز از امکان برقراری مناسبات با کشورهای مسلمان برخوردار شده و از این میان عربستان سعودی بیش از دیگر کشورها در تقویت گروههای اسلامی موردنظر خود در منطقه سود جسته است.

مقدمه

شهر لین شیا در استان «گانسو»^۳ در شمال غربی چین از مراکز سیاسی - عبادی مسلمانان آن کشور است. نقش تاریخی این شهر در گسترش اسلام در چین، مرکزیتی که در حرکتهای اسلامی داشته، کثرت بزرگان دین و سیاست که از آنجا برخاسته‌اند و تعدد مساجد و بناهای مذهبی موجب حرمت و تقدس این شهر است. «جیاتنگ جانگ فن»^۴ محقق اسلامی چین در کتاب «مناطق مسلمان‌نشین چین» می‌نویسد: «لین شیا شهر مقدس مسلمانان چین است. بیشترین شخصیت‌های دینی، نظامی و سیاسی آنها از این شهر برخاسته‌اند. لین شیا زادگاه

1. Lin Xia

۲. محمدجواد امیدوارنیا عضو هیأت تحریریه مجله مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز و کارشناس ارشد مسائل چین و مسلط به زبان چینی است.

3. Gansu

4. Jiang Zhang Fan

واقعی همه آنها، گنجینه فرهنگی، خاستگاه اندیشه‌ها و نهضت‌های آنها است و از جایگاهی بسیار فراتر از سایر مناطق اسلامی کشور نزد آنان برخوردار می‌باشد»^۱ و «وانگ جین‌جای آخوند»^۲ محقق دیگر اسلامی چین در کتاب «تاریخ فرهنگ اسلامی معاصر چین» می‌نویسد: «لین‌شیا کانون فرهنگ اسلامی چین است».^۳

در ادواری از تاریخ چین که سفر به مکه معظمه بنا به دلایل سیاسی و یا اقتصادی برای مسلمانان آن کشور ممکن نبود، دیدار از لین‌شیا جایگزین زیارت خانه خدا می‌شد و به همین دلیل این شهر «مکه کوچک» لقب یافت.

در دوره انقلاب فرهنگی چین (۷۶-۱۹۶۶) نهادهای مذهبی در شهر لین‌شیا تعطیل بود اما از اوایل دهه ۱۹۸۰ به بعد، مساجد و خانقاه‌ها و مراکز عبادی سایر ادیان در آنجا نوسازی شده و گشایش یافته‌اند.

تجارب تاریخی و دگرگونی‌های جدید این موقعیت را برای شهر مذهبی لین‌شیا فراهم آورده است تا بار دیگر نقش مؤثری در اندیشه و زندگانی شمار قابل توجهی از مسلمانان چین ایفا نماید.

موقعیت جغرافیایی

شهر لین‌شیا در نواحی مرکزی استان گانسو بین ۳۵/۳۰ تا ۳۵/۳۸ درجه عرض شمالی و ۱۰۳/۰۶ تا ۱۰۳/۱۶ درجه طول شرقی قرار دارد. ارتفاع متوسط آن از سطح دریا ۱۹۱۷ متر و حد متوسط ریزش باران در آنجا ۵۰۱/۷ میلی‌متر است. آب و هوای آن نسبتاً خشک و دارای چهار فصل مشخص می‌باشد.

وسعت شهر ۸۸/۵۵ کیلومتر مربع و جمعیت آن در اوایل دهه ۱۹۹۰ در حدود ۱۷۰ هزار نفر از ۲۲ قوم مختلف بوده که بیشترین آنها «هان»^۴، «هویی»^۵، «دونگ شیان»^۶،

۱. گانوجن‌فو، بررسی مسائل اجتماعی مسلمانان شمال غربی چین، انتشارات خلق استان گانسو (۱۹۹۱)، ص ۲۸۲-۲۹۵ (به زبان چینی)

2. Wang Jinzhai

۳. همان

4. Han

5. Hui

6. Dong Xian

«باوآن»^۱، «سالار»، ترک، اویغور، تبتی، مغول، کره‌ای و غیره بوده‌اند. قوم هان (چینیان) ۵۱/۵۲ درصد جمعیت شهر را و قوم هویی ۹۴/۶۹ درصد جمعیت اقلیتهای قومی آن را تشکیل می‌داده است.^۲

شهر لین شیای از گذشته‌های دور بخاطر قرار داشتن بر سر راههای اصلی ابریشم که به شهر «چانگ آن»^۳ (شی آن^۴ امروزی) منتهی می‌شد از اهمیت سیاسی و نظامی برخوردار بود و چون میعادگاه افکار و اندیشه‌های مختلف نیز بود، جایگاه فرهنگی بزرگ داشت.

سابقه مناسبات با کشورهای اسلامی

اسناد چینی و شواهدی در مناطق مسلمان‌نشین آن کشور از استانهای ساحلی «فوجیان»^۵ و «گوان دونگ»^۶ تا سرزمینهای آسیای مرکزی نشان می‌دهد که مناسبات رسمی بین چین و کشورهای اسلامی از عهد سومین خلیفه مسلمین، عثمان (ر) آغاز شد که سفیرانی به چین فرستاد و این موجب ازدیاد سفر بازرگانان و مبلغان اسلامی به چین شد. در عصر سلسله «تانگ»^۷ (۹۰۷-۶۱۸م) امپراتوران چین گاهی برای فرونشاندن حرکت‌های قومی در شمال غربی آن کشور از حکام مسلمان همسایه (ایران و آسیای مرکزی) کمک می‌خواستند. بسیاری از سربازان مسلمان که در جریان این لشکرکشی‌ها به استان گانسو، بویژه منطقه «خوجو»^۸ (لین شیای امروز) اعزام می‌شدند در همین سرزمینها ماندگار شدند و همراه با مبلغان دینی و بازرگانان ایرانی و عرب، جمعیت مسلمان منطقه را بنیان نهادند.

در عصر سلسله «سونگ»^۹ (۱۲۷۹-۹۶۰م) بنابه دلایل سیاسی، سفر مسلمانان به چین محدود شد و به بازرگانان منحصر گردید، اما از هنگامی که سلسله «یوآن»^{۱۰} (مغول) بر سر کار آمد (۱۳۶۸-۱۲۷۱م) با توجه به افزایش حضور و نفوذ سیاستمداران، نظامیان،

1. Bao An

۲. جانگ، گن می؛ اطلاعات جامع درباره شهر لین شیای، انتشارات خلق استان گانسو (لنجو، ۱۹۹۵) صص ۹۶-۷۷ (به زبان چینی)

3. Chang An

4. Xi An

5. Fu Jian

6. Guan Dong

7. Tang

8. He Zhou

9. Song

10. Yuan

بازرگانان و مبلغان مسلمان در چین، شمار مسلمانان در سراسر این کشور ازدیاد یافت. براساس منابع چینی، بیشترین مسلمانانی که در استان گانسو، از جمله در شهر لینگشیا اقامت جستند از مردم پارس (ایران) و آسیای مرکزی بودند.^۱ هنوز کلمات فارسی زیادی مانند «دوستان»، «دنیا»، «آسمان»، «پیراهن» و غیره در زبان محلی مسلمانان لینگشیا وجود دارد که نشانه این امر است.^۲

گروههای اسلامی در لینگشیا

از عصر سلسله «مینگ»^۳ (۱۶۴۲-۱۳۶۸م) مخصوصاً در یکصد سال پایانی آن که با دوران سلسله صفوی (۱۷۲۲-۱۵۰۲م) در ایران مقارن بود، گروه‌گرایی بین مسلمانان لینگشیا به ایجاد بیش از ۴۰ فرقه انجامید که در سایر مناطق اسلامی چین بی‌نظیر است و این تحت تأثیر چهار عامل بود: افکار و اندیشه‌های مسلمانانی که از این شهر برای ادامه تحصیل به حوزه‌های علمیه در ایران، عراق و یمن و مصر و غیره می‌رفتند و در بازگشت گروه تازه‌ای را بنیان می‌نهادند؛ تلاش مبلغانی که از آسیای مرکزی، ایران و عراق و سایر کشورهای خاورمیانه به شمال غربی چین می‌آمدند؛ فرستادگان طریقه‌های صوفیانه از ایران در آسیای مرکزی که با هدف خاص تأسیس آن طریقت به چین اعزام شده پس از سالها اقامت در لینگشیا و گردآوردن مریدان، به هدف خود دست می‌یافتند؛ و بالاخره، چینیان مسلمانی که پس از کسب آموزش از مبلغان دین و شیوخ صوفیه و تحصیل علم در مراکز عمده‌ای چون لینگشیا و یارغند، براساس دیدگاههای خود به ایجاد فرقه‌ای می‌پرداختند.^۴

آخرین گروههای اسلامی که در لینگشیا تأسیس یافتند «اخوانی‌ها» و «وهابیون» (سلفیه) بودند که بنیان فکری آنها در اواخر سلسله «چینگ»^۵ (۱۹۱۱-۱۶۴۴م) و دوره

۱. ما، تونگ، تاریخ مسلمانان گانسو، مؤسسه انتشارات قومی استان گانسو، (لنجو، ۱۹۹۴) ص ۲۶۲، (به زبان چینی)، ص ۲۶۲، گائو، جن‌فو؛ بررسی مسائل اجتماعی مسلمانان شمال غربی چین، مؤسسه انتشارات قومی استان گانسو (لنجو، ۱۹۹۱)، ص ۳۴۲، (به زبان چینی).

۲. گائو، جن‌فو، همان، ص ۳۹۰.

3. Ming

۴. گائو، جن‌فو، همان، ص ۳۸۳.

5. Qing

جمهوری ملی (۱۹۴۹-۱۹۱۲م) در چین انتشار پیدا کرد.

مهمترین گروه‌های اسلامی که اکنون در شهر لین شیا فعالیت دارند عبارت‌اند از:

۱. «قدیم»^۱

پیرو مذهب حنفی هستند. مساجد آنها در هر محله مستقل و بدون ارتباط سازمانی با یکدیگر است. «امام»، «خطیب» و «موذن» دارند، علاوه بر اعیاد «قربان» و «فطر»، روزهای «عاشورا» و «تولد حضرت فاطمه (س)» را گرامی می‌دارند. پس از نماز صبح سوره یاسین می‌خوانند، برای مردگان مراسم هفته، چهلم، صدمین روز و سالگرد برپای می‌دارند.

۲. «اخوانی»

آنها را «جدید»^۲ نیز می‌نامند. مؤسس آن «ماونفو»^۳ (نام اسلامی او نوح) از قوم مسلمان دونگ شیان بود که از سال ۱۸۸۶ تا ۱۸۹۲ میلادی در جریان سفر حج در عربستان و یمن به تحصیل پرداخت و هنگام بازگشت کتابهای زیادی از جمله «کشف‌الشبهات» نوشته «محمد بن عبدالوهاب» (۱۷۹۲-۱۷۰۳م) را با خود به شمال غربی چین آورد و گروه اخوانی را بنیانگذاری کرد.^۴

۳. سلفیه

گروه وهابی که از اخوانی‌ها منشعب یافت، بنیانگذاران آن «مادویانو»^۵ (نام اسلامی او عبدالله) و «ماجن چینگ» (نام اسلامی او یونس، اهل شهر لین شیا) بودند که پس از سفر حج در سالهای ۳۷-۱۹۳۶ و بازگشت به چین آن را بنیاد نهادند.^۶

1. Lao Jiao

2. Xin Jiao

3. Ma WanFu

۴. برای بررسی بیشتر رک. به: مقاله نگارنده زیر عنوان «حرکتهای اخوانی و وهابی در چین»، مجله مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، شماره ۱۷، سال ششم، صص ۲۶-۵.

5. Ma Debao

۶. برای بررسی بیشتر رک. به: نگارنده، مقاله پیشین.

۴. طریقت «خفیه» (خوفیه)

منادی ذکر خفی و تساهل و عدم درگیری با حاکم وقت است. شاخه‌های اصلی آن عبارت‌اند از: طریقت‌های «هواسی من»^۱، «بی جیاچانگ»^۲ و «لین تائو»^۳

۵. طریقت قادریه

ناشر اندیشه آن در چین «شیخ عبدالقادر گیلانی» و بنیانگذار طریقت «چی جینگ‌یی» (کنیه طریقتی او هلال‌الدین) بوده است.^۴

۶. طریقت جلیه (جهریه)

منادی ذکر جلی و مقابله در برابر حکومت ظلم و جور و استعمار است. از شاخه‌های اصلی آن «نقشبندیه» است که تاریخ طولانی در مبارزه با فساد و نفوذ خارجی در اواخر سلسله چینگ دارد. بنیانگذار آن «مامین شین»^۵ (نام اسلامی او ابراهیم) است.^۶

۷. طریقت کبرویه

ناشر اندیشه آن در چین شیخ عبدالقادر گیلانی (محبی‌الدین) بوده و رهبر فعلی آن آقای سیدمحمدابراهیم عظام‌الدین می‌باشد. محققان چینی شهر لین‌شیا را با توجه به نقش اساسی که در جذب و انتشار اندیشه‌های اسلامی در چین داشته است، از کانون‌های اصلی ظهور گروه‌ها و فرقه‌های مختلف اسلامی در این کشور می‌دانند.^۷

1. Hua Si Men

2. Bi Jia Chang

3. Lin Tao

۴. برای بررسی بیشتر ر.ک.به: مقاله نگارنده زیر عنوان «قادریه در چین» مجله مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، شماره ۱۸، سال ششم، صص ۱۰۷-۸۷.

5. Ma Minxin

۶. برای بررسی بیشتر ر.ک.به: مقاله نگارنده زیر عنوان «نقشبندیه و نقش آن در حوزه آسیای مرکزی چین» مجله مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، سال سوم، دوره دوم، شماره ۶، پاییز ۱۳۷۳، صص ۲۷.

۷. های، شوئه‌وانگ، اقوام و مذاهب در شهر لین‌شیا، انتشارات قومی استان گانسو (لنجو، ۱۹۹۳)، صص ۱۰۷.

حرکتهای اسلامی در لین‌شیا

مسلمانان سرزمینهای آسیای مرکزی در چین از جمله استان گانسو از عصر سلسله مینگ در اثر تشکل در گروههای مختلف دچار درگیری‌هایی با یکدیگر شدند؛ اما در عین حال به نهضتهای بزرگی علیه استبداد و سلطه خارجی نیز پرداختند که در پیروزی انقلاب مردم سراسر چین در اواخر دوران سلسله چینگ و سرنگونی این نظام مؤثر بود.

در استان گانسو از سال ۱۵۳۴ میلادی به بعد حرکتهای اسلامی مکرری صورت گرفت که مردم لین‌شیا در آن شرکت داشتند، اما این شهر، خود کانون چهار نهضت بزرگ به شرح زیر هم بود:

۱. نهضت سال ۱۶۴۸ علیه سلسله چینگ که پس از هشت ماه با شکست روبه‌رو شد.
 ۲. حرکت وسیع اسلامی در سال ۱۷۶۲ که ۱۹ سال به طول انجامید.
 ۳. نهضت سال ۱۸۶۳ که به حمایت از جنبش بزرگ دهقانی «تای‌پینگ»^۱ (مشت زنان) علیه امپراتوری چین و استعمار غرب صورت گرفت و در سال ۱۸۷۳ سرکوب شد.
 ۴. نهضت سال ۱۹۲۸ علیه استبداد و فشار دیکتاتوری نظامی جمهوری دموکراتیک (ملی) که تا سال ۱۹۹۳ ادامه یافت.
- در بیشتر این نهضتها، فرقه‌گرایی بین مسلمانان چین از عوامل شکست آنها بود. حکومت مرکزی برای مقابله با حرکتهای اسلامی علاوه بر استفاده از نیروی نظامی و وامهای خارجی، از اختلاف‌نظرهای مسلمانان که گاهی بر سر مسائل جزئی مانند تعداد حرکت دستها در نماز و یا شکل «دستار» (عمامه) بود^۲، نهایت بهره‌برداری را به عمل آورد.^۳

مساجد در لین‌شیا

در سراسر استان گانسو بیش از ۲۵۰۰ باب مسجد وجود دارد که بیش از ۱۷۰۰ باب آن در شهر لین‌شیا و حومه آن است. مهمترین مساجد لین‌شیا عبارت‌اند از:

1. Taiping

۲. از جمله در حرکت اسلامی شمال‌غربی چین در سال ۱۸۹۵ که دو شاخه از طریقت «هواسی‌من» در آن شرکت داشتند.

۳. برای بررسی بیشتر در باره نهضتهای اسلامی در لین‌شیا، ر.ک. به: های، شونه‌وانگ، همان، صص ۲۹-۲۳؛ گائو، جن‌فو، همان، صص ۳۰۱-۲۹۶.

۱. مسجد بزرگ «ننگوان»^۱

در سمت جنوبی شهر قرار دارد، در عصر مغول ساخته شده و در عصر مینگ تعمیر و توسعه یافته است. این مسجد در سال ۱۹۲۸ هنگام حمله نیروهای جمهوری ملی برای سرکوب نهضت اسلامی مردم نین شیا تخریب شد. در سال ۱۹۳۳ نوسازی گردید. در سال ۱۹۶۸ در جریان انقلاب فرهنگی تخریب شد و در سال ۱۹۸۲ با تغییر سیاست راجع به ادیان در چین، با همیاری مردم و کمک دولت نوسازی شد. وسعت آن ۶۵۳۰ مترمربع است. نمازخانه آن ۲۱۶۰ مترمربع وسعت دارد و ۲۰۰۰ نفر نمازگزار را جای می دهد.

۲. مسجد «لائوانگ»^۲

ساختمان آن در سال ۱۳۶۸ در عهد سلسله مینگ، آغاز یافت. در سال ۱۷۳۶ در عصر سلسله چینگ نوسازی و گسترش پیدا کرد. در سال ۱۹۲۸ به دست ارتش جمهوری ملی به آتش کشیده شد. در سال ۱۹۳۳ نوسازی گردید. در سال ۱۹۶۸ در جریان انقلاب فرهنگی چین تخریب شد و میراث فرهنگی آن که بیشتر کارهای چوبین بود به تاراج رفت. از اوایل دهه ۱۹۸۰ نوسازی شد. وسعت آن ۲۸۲۷/۱۲ مترمربع و زیربنای آن ۹۷۴ مترمربع است. نمازخانه آن ۸۳۰ متر مربع وسعت دارد و ۱۵۰۰ نفر کارگزار در آن جای می گیرد. محراب و نمازخانه آن نمونه هنر سنتی اسلامی در چین شناخته شده است.

۳. مسجد «لالوخوا»^۳

در عصر سلسله مینگ ساخته شد. در سال ۱۹۲۸ در جریان حمله نیروهای جمهوری ملی به شهر لین شیا دچار تخریب و آتش سوزی شد. در سال ۱۹۴۱ تعمیر گردید. در سال ۱۹۸۱ بر وسعت آن افزوده شد. شبستان و محراب آن نمونه معماری سنتی اسلامی در چین است و سالن بزرگ قرائت قرآن آن ۳۰۰۰ متر وسعت دارد.

1. Nan Goan

2. Lao Wang

3. Lao Hua

۴. مسجد قاضی

در اواسط قرن هفدهم میلادی احداث شد و ابتدا «مسجد دعای باران» خوانده می‌شد. در سالهای ۱۸۸۰ و ۱۹۰۲ نوسازی و بر وسعت آن افزوده گردید. در سالهای انقلاب فرهنگی خراب و تقریباً نابود گردید. زیربنای آن ۴۰۰ متر است و دارای اقامتگاه برای «آخوند» و «مدرس» و «خلیفگان» (طلاب) می‌باشد.

۵. مسجد بزرگ «هوا»^۱

در سالهای ۱۳۶۸-۱۳۹۸ در عصر سلسله مینگ بنا گردید. در سال ۱۶۸۵ در عصر سلسله چینگ نوسازی شد. در سالهای ۱۸۷۴-۱۸۶۲ در جریان نهضت اسلامی در منطقه، توسط سربازان امپراتوری به آتش کشیده شد. چند سال بعد از نو احداث گردید. در سال ۱۹۱۴ در جریان حمله سربازان جمهوری ملی به مسلمانان لین شیئا، خراب شد. در سال ۱۹۱۶ از نو احداث یافت. در سال ۱۹۲۹ در جریان حمله دوم ارتش جمهوری ملی به مسلمانان منطقه، تخریب شد. در سال ۱۹۳۸ از نو احداث گردید. در جریان انقلاب فرهنگی چین ویران گردید و در سال ۱۹۸۴ با دگرگونی در سیاست داخلی چین دوباره بنا شد. وسعت آن ۱۰۲۰۰ مترمربع و وسعت شبستان آن ۱۲۲۵ متر است و بیش از ۱۰۰۰ نفر نمازگزار را در خود جای می‌دهد. دارای حوزه علمیه و خوابگاه ۱۳ اطاقه است. سبک معماری آن نمونه شناخته شده و تحت حفاظت میراث فرهنگی است.

۶. مسجد «شانگ»^۲

در عصر سلسله چینگ بنا یافت. در سال ۱۹۱۴ دوره حکومت جمهوری ملی ویران گردید. در سال ۱۹۲۰ دوباره احداث شد. در سال ۱۹۲۹ در جریان حمله مجدد نیروهای دولتی به مسلمانان لین شیئا تخریب گردید. در سال ۱۹۴۴ دوباره ساخته شد. در سال ۱۹۶۸ در جریان انقلاب فرهنگی ویران شد و در سال ۱۹۸۴ دوباره احداث گردید. شبستان آن بیش از ۶۰۰ مترمربع وسعت دارد و بیش از ۱۰۰۰ نفر نمازگزار را جای می‌دهد.

۷. مسجد بزرگ «شی»^۱

در سال ۱۹۰۴ ساخته شد. در سال ۱۹۱۴ به دست سربازان جمهوری ملی خراب شد. در سال ۱۹۲۱ نوسازی گردید و در سال ۱۹۲۹ بار دیگر ویران شد. در سال ۱۹۳۵ تجدید بنا یافت اما بار دیگر در سال ۱۹۵۸ در جریان سیاستهای ضددینی در چین ویران گردید. در سال ۱۹۸۰ دوباره بنا شد. وسعت آن ۴۶۶۴ مترمربع است دارای شبستان بزرگ، حوزه علمیه و اقامتگاه برای طلاب و مدرسین است.

اینها نمونه‌هایی از حدود یکصد مسجد بزرگ در شهر لنین‌شیا هستند.^۲

خانقاهها در لنین‌شیا

در لنین‌شیا خانقاهها و آرامگاههای متعددی از رهبران طریقتها و شیوخ صوفیه وجود دارد که پس از فترت دوران انقلاب فرهنگی تا سال ۱۹۸۵ سیزده باب آنها تعمیر و بازگشایی شده است.^۳

چهار باب از مهمترین این خانقاهها عبارت‌اند از:

۱. گنبد «اعظم»

آرامگاه «چی جینگ‌یی» (هلال‌الدین) بنیانگذار طریقت قادریه و مرکز عبادی پیروان آن در چین است. در سال ۱۷۲۰ احداث گردیده و وسعت آن ۷۹۷۸ مترمربع می‌باشد که شامل مسجد، حوزه علمیه، سالن پذیرایی، محل چله‌نشینی (مراقبه) باغ و غیره است. در سال ۱۹۲۹ به دست ارتش جمهوری ملی ویران و غارت شد. در سال ۱۹۳۳ به همت «مایونگ‌گوان»^۴ (کنیه طریقتی او یونس صدق‌الله) هشتمین پیر طریقت قادریه تجدید بنیافت. در سال ۱۹۵۸ در جریان انقلاب فرهنگی چین بخشی از آن به دست گارد سرخ ویران

1. Xi Da Si

۲. برای بررسی بیشتر و مطالعه اسامی مساجد بزرگ لنین‌شیا ر.ک. به: ما، تونگ، همان، صص ۳۱۴-۳۰۵، های، شونه‌وانگ، همان، صص ۱۳۱-۱۲۳، برای ملاحظه تصاویر مساجد بزرگ لنین‌شیا، ر.ک. به: های، شونه‌وانگ، صفحات مقدمه کتاب اقوام و مذاهب در شهر لنین‌شیا.

۳. برای اطلاع از اسامی این خانقاهها ر.ک. به: شورای نویسندگان کتاب جامع لنین‌شیا؛ اطلاعات جامع دوباره شهر لنین‌شیا، انتشارات خلق استان گانسو، (لنجو، ۱۹۹۵)، صص ۸۰۱ (به زبان چینی)

4. Ma Yongguan

و بخشی به ادارات دولتی تخصیص یافت. در سال ۱۹۸۱ با محو آثار انقلاب فرهنگی، به همت «یانگ شی جون»^۱ (کنیه طریقتی او علی) دهمین پیر طریقت قادریه، نوسازی و فعال شد. وسعت زیربنای تازه آن ۲۱۹۹ مترمربع است.

۲. گنبد «هوآسی من»

در سال ۱۷۶۶ احداث شده، آرامگاه «مالای چی»^۲ (کنیه طریقتی او عبدالرحلیم) بنیانگذار طریقت هوآسی من است. در سال ۱۸۹۵ در مبارزه ارتش سلسله چینگ علیه مسلمانان لین شیبا، تخریب شد. در سال ۱۹۴۸ تجدید بنا یافت. در سال ۱۹۵۸ در اثر سیاستهای دست چپی افراطی در چین تعطیل شد. در جریان انقلاب فرهنگی دچار لطمه فراوان گردید. در دهه ۱۹۸۰ گنبد طلایی آن تعمیر و فعالیت آن تجدید یافت. زیربنای آن ۸۰۳ مترمربع است.

۳. گنبد «بی چیاچانگ»

مرقد «مازونگ شنگ»^۳ (کنیه طریقتی او عبدالرحمن) بنیانگذار آن طریقت است. در سال ۱۷۲۰ احداث شده، در سال ۱۹۲۹ توسط ارتش جمهوری ملی ویران گردید. در سال ۱۹۳۱ از نو ساخته شد. در سال ۱۹۵۸ و در انقلاب فرهنگی بار دیگر تخریب شد و در دهه ۱۹۸۰ تجدید بنا و فعالیت یافت. وسعت آن ۶۶۰۰ مترمربع و شامل مسجد و سالن پذیرایی به وسعت ۴۰۶ مترمربع است.

۴. گنبد «لین تائو»

آرامگاه «مایو خوان»^۴ (کنیه طریقتی او شیخ شرف‌الدین) بنیانگذار طریقت لین تائو است. دوبار در سالهای ۱۹۲۹ و ۱۹۶۸ به دست سربازان جمهوری ملی و گارد سرخ انقلاب فرهنگی تخریب شده اما از سال ۱۹۸۱ به بعد تجدید بنا یافته و ۶۲۲۷ متر وسعت دارد. علاوه بر مساجد و خانقاهها و آرامگاههای اسلامی، بناهای دیگری نیز در لین شیبا وجود دارد که مورد احترام مردم قرار دارد و از آن جمله است خانه‌ای که گفته می‌شود «مامین شین» رهبر

1. Yang Xijun

2. Ma Laiqi

3. Ma Zongsheng

4. Ma Yuhuan

شهید طریقت نقشبندیه جهریه در کودکی در آن می‌زیسته است.^۱
 بناهای اسلامی در لنین‌شیا غالباً با استفاده از آجر و چوب در کمال هنرمندی و ظرافت
 ساخته شده و مخصوصاً هنر آجرکاری آن شهر در سراسر مناطق مسلمان‌نشین چین
 معروفیت دارد.^۲

مهمترین ایام اسلامی در لنین‌شیا

روزهای مهم اسلامی در لنین‌شیا عبارت‌اند از: عید فطر، عید قربان، روز عاشورا، روز
 تولد حضرت فاطمه (س)، شب معراج و شب بیست و هفتم ماه مبارک رمضان که در آن مراسم
 احیا برپا می‌شود.

لنین‌شیا در دو دههٔ اخیر

همزمان با دگرگونی در سیاستهای داخلی و خارجی چین از اوایل دههٔ ۱۹۸۰ به بعد، شهر
 لنین‌شیا نیز با تأکید بر بخش کشاورزی، صنایع دستی و توسعه بازرگانی با مناطق اطراف
 مخصوصاً شهر لنجو و بخش شرقی استان «چینگ‌های»^۳ هدف بهبود وضع خود را
 دنبال می‌کند.

در سیاست جدید، توسعه مناسبات بازرگانی با کشورهای دیگر نیز تشویق می‌شود و
 به همین دلیل شمار زیادی از مسلمانان لنین‌شیا علاوه بر اجازه سفر حج، امکان برقراری
 همکاری اقتصادی خارجی را نیز یافته‌اند و ضمناً میزبان فرستادگان بعضی از کشورهای
 مسلمان شده‌اند. بین این کشورها، عربستان سعودی فعالیت زیادی از خود نشان داده و ضمن
 شرکت در برخی از سرمایه‌گذاری‌ها در صنایع کوچک در منطقه و کمک اقتصادی به مساجد،
 به توزیع قرآن مجید و تقویت گروههای اسلامی موردنظر خود مخصوصاً سلقیه (وهابیون
 چین) پرداخته است.

۱. برای بررسی بیشتر رک. به: شورای نویسندگان، کتاب جامع لنین‌شیا، همان، ص ۷۹۹؛ ما، تونگ، همان،
 ص ص ۳۲۰-۳۱۴.

۲. برای بررسی بیشتر راجع به هنر آجرکاری و ویژگی‌های آن در لنین‌شیا، رک. به: شورای نویسندگان،
 دائرةالمعارف بزرگ اسلامی چین، انتشارات خلق استان سچوان، (شهر جندو، ۱۹۹۴)، ص ۲۱۳.

3. Qinghai